

жорсткай стандартызащы (Германія, Грэцыя, Швецыя, Японія).

Ва ўсіх варыянтах шматузроўневай сістэмы вышэйшай адукацыі першыя два гады з'яўляюцца агульнымі для шэрагу спецыяльнасцей. Падзел пачынаецца з трэцяга курса.

У Вялікабрытаніі пасля трох гадоў навучання прысвойваецца па гуманітарных навукх ступень бакалаўра мастацтваў (Bachelor of Arts, B.A.), па прыродазнаўчых - ступень бакалаўра навук (Bachelor of Science, B.Sc.). Ступень магістра навук не з'яўдзіцца вытрымліваецца: усё залежыць ад праграм, вучэбных планаў.

Наступнай ступенню ў Вялікабрытаніі з'яўляецца ступень доктара філасофіі (Doctor of Philosophy, Ph.D.). Каб атрымаць яе, бакалаўру трэба займацца тры гады, а магістру - два гады.

Ступень доктара навук (Doctor of Science, D.Sc.) - гэта найвышэйшая акадэмічная ступень. Яна прысуджаецца навукоўцам: не за дысертацыі, а на аснове сур'ёзных надрукаваных прац.

Вышэйшая адукацыя Японіі мае некаторыя нацыянальныя адрозненні. Па ўсіх спецыяльнасцях тэрмін навучання бакалаўраў складае 4 гады, акрамя медыцыны. Каб атрымаць ступень магістра, трэба займацца яшчэ два гады.

Французская сістэма шматузроўневай адукацыі распаўсюджана ў былых французскіх калоніях, а таксама ў такіх краінах, як Аўстрыя, Швейцарыя. Першыя два гады навучання на розных факультэтах універсітэтаў вядзецца па адной праграме. Пасля заканчэння другога курса і атрымання адпаведнага дакумента студэнты могуць працягваць вучобу на 3-м курсе свайго універсітэта, перайсці ў другі універсітэт або паступіць у вышэйшыя прафесійныя навучальныя ўстановы.

Пасля заканчэння трэцяга курса і атрымання адпаведнага дакумента «лісанс» студэнт мае права працягваць вучобу з гэтай атрымання дыплама «мэтрыз» або накінуць універсітэт і прэтэндаваць на пэўныя пасады.

Жмуроўская Л.Д.,
выкладчык

ВЫКАРЫСТАННЕ РЭФЕРЫРАВАННЯ Ў САМАСТОЙНАЙ РАБОЦЕ СТУДЭНТАЎ УНІВЕРСІТЭТА КУЛЬТУРЫ

З кожным годам расце паток інфармацыі, неабходнай для ўзбраення спецыяліста. Гэта патрабуе новага падыходу да арганізацыі педагагічнага працэсу ў ВНУ і якаснага ўзаемадзеяння выкладчыка і студэнта, ператварэння яго з пасіўнага акумулятара ведаў у актыўнага ўдзельніка вучэбнага працэсу. У сувязі з гэтым

узрасце роля самастойнай работы, у працэсе якой рэалізуюцца галоўныя дыдактычныя прыцыпы: лазнавальная шкаваець, актыўнасць, самастойнасць, творчая зацікаўленасць і інш.

Самастойная работа па замежных мовах можа выкарыстоўвацца ў працэсе работы з вуснымі і пісьмовымі формамі мовы, а таксама навучання граматыцы і лексіцы. Наш выбар рэферыравання як эфектыўнага спосабу самастойнай работы ў ВНУ абумоўлены дзвюма галоўнымі прычынамі:

1) рэферыраванне найбольш поўна адпавядае задачам самастойнай работы, перш за ўсё мы маем на ўвазе набыццё ведаў шляхам асабістых пошукаў і дзякуючы актыўнасці навучэнцаў;

2) чытанне, а разам з тым і рэферыраванне займае цэнтральнае месца ў навучанні студэнтаў ВНУ (яму адводзіцца каля 60% аўдыторных заняткаў).

Для правільнай арганізацыі вучэбнага працэсу мы вызначылі этапы самастойнай работы, з якімі былі азіёмлены навучэнцы. Адначасова намі былі распрацаваны метады кіравання самастойнай работай і кантролю за ёй, без чаго нельга вызначыць ступень атрымання ведаў, уменняў і навыкаў. Асабліва ўвага адводзілася першапачатковаму этапу навучання, у працэсе якога закладаліся асновы навучання рэферыраванню і выпрацоўвалася звычка да самастойнай работы. Навучанне рэферыраванню пачыналася з фарміравання ўменняў і навыкаў дыферэнцыяцыі тэкставага матэрыялу.

Для гэтай мэты былі падабраны тэксты аб будучай спецыяльнасці студэнтаў з шэрагам заданняў да іх. Гэтыя заданні ўключалі практыкаванні па вызначэнню тэмы тэксту, па разуменню яго ядра і загалова. Потым прапанаваліся практыкаванні, якія забяспечвалі асэнсаванне галоўнай і далатковай інфармацыі, лагічнай паслядоўнасці развіцця дзейнасці ў тэксце і адначасова давалі магчымасць ажыццявіць кантроль па асэнсаванні структуры тэксту. Гэта былі ў асноўным практыкаванні па знаходжанню галоўнай ідэі тэксту па ключавых сказах. Практикаванні і заданні далгенага этапу будаваліся на аснове тэсту множнага выбару ў выглядзе правільных і няправільных адказаў. Кантроль вучэбнай дзейнасці ажыццяўляўся пры дапамозе ключоў самаправеркі.

Навучанне непасрэдным прыёмам рэферыравання ўключала заданні па сінтэзу і аб'гульчэнню тэкставага матэрыялу. Цэнтральнае месца ў навучанні займалі практыкаванні па моўнаму афармленню абгульняючай ідэі. На заключным этапе прапанаваліся артыкулы з замежнай навуковай літаратуры. Матэрыял атрыманых рэфератаў можна выкарыстоўваць пры напісанні курсавых і дыпломных работ па спецыяльнасці студэнтаў.

Такім чынам, актывізацыя пазнавальнай дзейнасці ў працэсе рэферыравання была накіравана на ажыццяўленне сувязі англійскай мовы са спецыяльнымі дысцыплінамі. Рэалізацыя міжпрадметных сувязяў дазволіць студэнтам выкарыстоўваць замежную мову на практыцы і будзе садзейнічаць павышэнню іх цікавасці да будучай прафесіі.

Палабслава Н.А.,
дацэнт

АГУЛЬНАТЭАРЭТЫЧНЫЯ ПЫТАННІ ІНТЭНСІўНАГА НАВУЧАННЯ ЧЫТАННЮ

Навучанне чытанню арыгінальнай літаратуры па спецыяльнасці мае вялікае значэнне для эфектыўнасці выкладання замежнай мовы. Уменне чытаць спецыяльную літаратуру з'яўляецца для выпускніка вышэйшай навучальнай установа адным з галоўных аспектаў валодання замежнай мовай. І задача выкладчыка заключаецца ў тым, каб даць навучэнцу ў гэтым неабходны і дастатковы мінімум ведаў і навыкаў, г.зн. адабраць з моўнай сістэмы тых з'явы, якія асабліва важныя для хуткага авалодання чытаннем. Выкладчык павінен тлумачыць іх такім чынам, каб забяспечыць неспасраднае выкарыстанне гэтых ведаў у практыцы чытання, а потым з дапамогай мэтанакіраваных практыкаванняў сфарміраваць аўтаматычныя навыкі разумення іншамоўнага тэксту. Такі падыход да навучання чытанню разглядаецца як інтэнсіўны.

Да ліку асноўных метадычных палажэнняў інтэнсіўнага навучання чытанню адносіцца ўспрыманне тэксту і сказа як цэласных адзінак у змястоўным і моўным плане. На гэтай асаблівасці тэксту базіруецца спецыфіка працы чытання, магчымасць яго прагназіравання. У змястоўным плане звязная структура тэксту дазваляе прагназіраваць яго логіка-кампазіцыйнае чыненне, сачыць за развіццём думкі і г.д., што абумоўлівае ўспрыманне змястоўнай інфармацыі тэксту. У моўным плане ўзаемазвязь і ўзаемаабумоўленасць элементаў сказа, слова, словазлучэння дазваляюць ліквідаваць шматфункцыянальнасць і шматзначнасць граматычных формаў. Магчымасць моўлага прагназіравання закладзена ў аб'ектыўнай лінгвістычнай характарыстыцы ўсякага звязнага тэксту.

Навучанне разуменню ў працэсе чытання абапіраецца ў першую чаргу на авалоданне структурай мовы (яе элементамі і іх сувязямі), што з'яўляецца вельмі важным палажэннем інтэнсіўнага навучання чытанню. Навучэнца павінен ведаць адрознівальныя фармальныя адзнакі марфалагічных і сінтаксічных катэго-

рый. Рух думкі ад формы да значэння з'яўляецца асноўным пры чытанні іншамоўнага тэксту.

Яшчэ адным прынцыпам, асабліва важным менавіта для інтэнсіўнага курса навучання чытанню, які разлічаны на дарослую аўдыторыю навучэнцаў, з'яўляецца абагульненая перадача моўнага матэрыялу. Абагульненне моўных з'яў па адзнаках падобнасці формаў і значэнняў з паказваннем адрознівальных прымет дае магчымасць прадставіць часткі структурнай сістэмы мовы у больш агульным выглядзе. Гэта абумоўліваецца скарачэннем тэрмінам навучання і неабходнасцю дасягнуць аўтаматызму ва ўспрыманні іншамоўнага тэксту.

Навучанне чытанню з'яўляецца актыўнай дзейнасцю. У метадычнай літаратуры адрозніваюць «разуменне - працэс» і «разуменне - вынік». У цэнтры ўвагі выкладчыка пры навучанні чытанню павінна быць «разуменне - працэс», г.зн. пэўная паслядоўнасць разважанняў па супастаўленню распазнавальных адзнак. «Разуменне - вынік» з'яўляецца дзякуючы правільна арганізаванай дзейнасці ў працэсе разумення.

Усе істотныя палажэнні навучання чытанню ўзасмазвязаны паміж сабой, абапіраюцца на разуменне мовы як структурна-арганізаванай сістэмы, а таксама на мэтанакіраваную метадычную ўстаноўку.

Кузьмінч Т.В.,
аспірантка

ПЕРШАСНЫ ДАКУМЕНТАЛЬНЫ ПАТОК ПА ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСІ (1982-1992)

Дакументальны паток (ДП) уяўляе сабой дынамічную сістэму, якая складзецца з мноства дакументаў, тэматычна і семантычна ўзасмазвязаных паміж сабой. Гістарычны дакументальны паток (ГДП) з'яўляецца часткай сусветнага ДП. Ён адлюстроўвае развіццё гістарычнай навукі і прадстаўлены сукупнасцю дакументаў, адпаведных сучаснаму ўзроўню выдавецкай справы, уключае ў якасці структурных адзінак мікрапатокі па асноўных састаўных прадметнай галіны.

Бібліямэтрычны аналіз прадугледжвае вызначэнне колькасных паказчыкаў і структурных адзінак першаснага ДП. ГДП як сукупнасць упарадкаваных і ўзаемазвязаных носьбітаў гістарычнай інфармацыі адлюстроўвае стан і тэндэнцыі развіцця прадметнай галіны, тэматычную разнастайнасць дакументаў, жанравыя і тыпа-відавчыя прыярытэты гістарычнай прадукцыі, моўную і геаграфічную размеркаванасць інфармацыі.